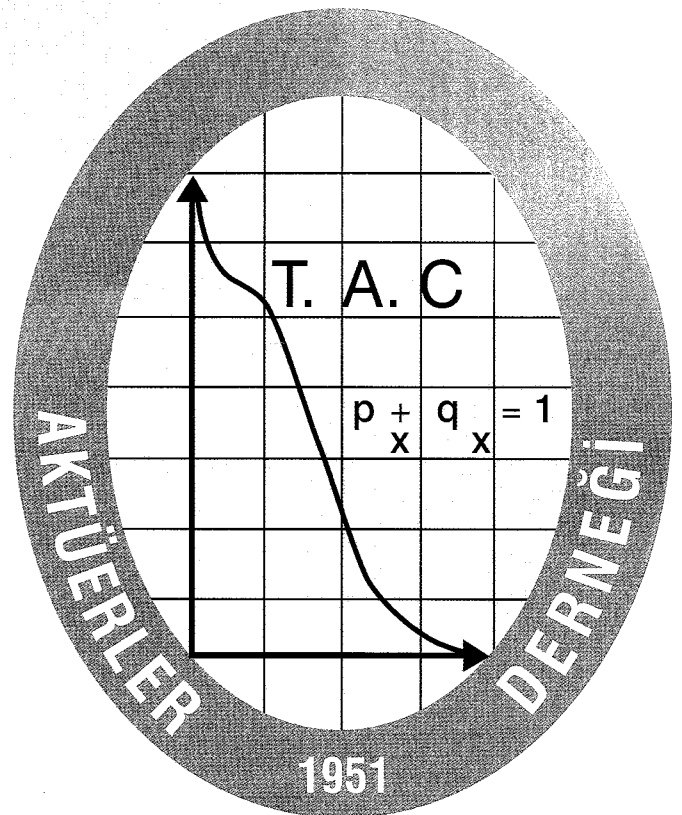

AKTÜER

2003 Yıl: 1 Sayı: 1

BORÇ VERME (İKRAZ)

Hayat Sigortalarında "İkraz" konusunda bazı hayat sigorta şirketlerinde farklı uygulamalar yapıldığı gözlemlenmektedir. Bu hususta birlikteliğin sağlanması ve yasal prosedürlere uygun işlem yapılması açısından, konuyu, ortak ana noktaları ile kısaca açıklamanın yararlı olacağı inancındayım.

TTK 1327 Maddesi ve Hayat Sigortaları Genel Şartları C-7 maddesi hükümleri gereği olarak hayat sigorta şirketleri; iştirak kıymeti olan poliçelerde, talebi halinde Sigorta Ettirene İKRAZ (Borç) vermek zorundadır.

Hayat Sigortaları Genel Şartları C-7 maddesinde bu durum şu şekilde ifade edilmiştir :

"Sigortacı, aksine bir sözleşmeyle kısaltılmış olmadıkça en az üç yıllık primi ödenmiş sigortada, sigorta ettirenin talebi üzerine ve poliçenin iadesi karşılığında sigorta poliçesi üzerinden ödünç para (ikraz) vermek zorundadır.

Borcun faizleri, taraflarca kararlaştırılan vadelerde ödendiği sürece sözleşme yürürlükte kalır. Faizler vadelerinde ödenmeyecek olursa, sigortacı, sigorta ettirene bir ihtar mektubu göndererek borcunu işlemiş faiz ve masraflarıyla üç ay içinde ödemeye davet eder. Borç bu süre içinde ödenmez ise sigortacı res' en iştirak eder ve alacağını işlemiş faiz ve masraflarıyla birlikte tahsil eder. Kalan miktar sigorta ettirene iade olunur."

Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi, bir hayat sigorta poliçesinde ikraz yapılabilmesi için ;

- a- Sigorta Ettirenin talepte bulunması,
- b- En az ilk 3 yıllık primlerinin ödenmiş olması (Özel şartlarla bu süre kısaltılmamış ise),
- c- Poliçenin iştirak değerinin olması,

şartlarının bulunması gerekmektedir . Bununla birlikte verilecek ödünç para, poliçenin iadesi karşılığında (eskiden "poliçenin rehni karşılığı" olarak ifade edilirdi) sigorta poliçesi üzerinden verilmek zorundadır. Yani verilecek ödünç para miktarı poliçenin iştirak değeri ile ilişkili olmalı ve verilen borca karşılık teminat olarak da poliçenin rehin alınması gerekmektedir.

İştirak şartı olan poliçelerin özel şartları içinde ikraz olarak verilebilecek azami meblağ tanımlanmıştır. Genel olarak bu meblağ, poliçe iştirak değerinin bir % si şeklinde ifade edilir.

İkraz halinde verilen ödünç para, meblağ olarak poliçenin iştirak değeri ile ilişkili olmasına rağmen, sigortalının birikmiş parası değildir. (Bu husus tartışmalıdır.) Şahsi görüşüm; nasıl ki bir bankada vadeli mevduatı olan bir kişi, o bankadan bir kredi kullandığı zaman, mevduatındaki parasının bir kısmını geri almış olmuyorsa, burada da sigorta şirketinin sigortalıya olan, ilerideki yükümlülüklerine karşılık olarak ayırdığı Matematik Karşılık, sigortalının birikmiş parası şeklinde, kendisine geri verilemez. Yahut da kısmi iştirak gibi yeni bir kavram içinde kısmi ödeme yapılamaz. Eğer bu olayı kısmi iştirak şeklinde yorumlarsak, genel bir hüküm olması nedeniyle tüm hayat sigortalarına uygun olması gerekir. Örneğin;

muhtelit tipte bir hayat sigortasında gerek süre içinde vefat halinde, gerekse süre sonu için verilen teminat tektir. Dolayısıyla süre içinde vefat halinde menfaattarlara ödenecek meblağ poliçede yazılı olan değerdir. Bu teminat değerinin içinde, o an için hesaplanan matematik karşılık da bulunmaktadır. Bu durumda; kısmi iştirah şeklinde ikraz ödemesi yapılan bir poliçede, sigortalı vefat ederse ödenecek tazminatın değeri ne olacak? Poliçede yazılan teminat mı, yoksa ikraz olarak ödenmiş olan kısmi iştirah miktarı tazminattan mahsup edilmiş kısmi mı? Menfaattar, sigortalının varisi değilse, kısmi iştirahın mahsup edilmesi ne derece hukuka uygun olacak? Eğer ikraz ödemesi teminattan mahsup edilmez ise, diğer poliçe sahiplerine göre bu sigortalıya daha fazla menfaat sağlanmış olmayacak mı? Ayrıca; eğer matematik karşılıklar sigortalının birikmiş parası ise bunun bir kısmı kendisine geri verildiğinde neden faiz alınıyor? Kısmi iştirah olarak kabul edilirse, bundan % 25 gibi bir vergi stopajı gerekmez mi?

Bu sorulardan da görüleceği üzere, kısmi iştirah şeklinde bir uygulama pek çok hukuki ve mali problem yaratmaktadır. Sonuçta ikraz olayını sigorta şirketinin, sigortalılarına poliçesini teminat olarak kabul etmek suretiyle borç para verdiği bir olay olarak yorumlamanın, kanun ve genel şartlara daha uygun olacağı kanısındayım. Dolayısıyla borç verme halinde tüm yasal prosedürün yerine getirilmesi ve Genel Şartlarda ki hükmün ikinci paragrafında belirtildiği gibi, bir ikraz faizinin de alınması gerekmektedir. Bu faizin oranını her şirket kendi taahhüt ve yatırım şartlarına göre serbestçe belirleme hakkına sahiptir. Elde edilecek bu faiz gelirleri şirket geliridir, kar payı hesaplamasındaki gelirlere eklenemez. Bu sebeple ikraz faizi gelirleri BSM vergisine tabidir.

Ayrıca; borç verilme öncesinde, sigorta ettirene alabileceği azami borç para miktarını, bunun için ödeyeceği faiz miktarı ve bu faiz üzerinden alınacak BSMV ile yapılacak borç senedi için ödenecek damga vergisini (alınan meblağ üzerinden %0.6) belirtmek suretiyle, borç taksitlerinin de ödeme vadelerinin kararlaştırılması gerekmektedir.

Sigorta ettirenele mutabık kalınan şartları belirten bir borç senedi düzenlenir. Bu borç senedinde; verilen borç miktarı, alınacak ikraz faizi oranı ve miktarı ile bunun üzerinden ödenecek BSMV miktarı yanında borç taksitlerinin miktarı ile ödeme vadeleri açıkça belirtilmelidir. İki nüsha düzenlenecek bu borç senedine meblağın %0.6'sı oranında damga pulu yapıştırılmalı veya bunun ödeneceğini belirtilen bir damga vurulmak suretiyle bir nüshası sigorta ettirene verilmeli, bir nüshası poliçe aslıyla birlikte şirkette saklanmalıdır.

Sigorta ettiren faiz ve borç taksitlerini vadelerinde ödemediği takdirde; şirket, sigorta ettirene bir ihtarname göndererek 3 ay içinde tüm borcunu işlemiş faiz ve masraflarıyla birlikte ödemesini talep eder. Bu süre içinde de borç ödenmediği takdirde şirket, poliçenin iştirah değerinden sigorta ettirenin tüm borçlarını tahsil etmek suretiyle res'en iştirah yaparak sigortayı sona erdirir. Bu durumda; şirket bakiye kısmı sigorta ettirene iade etmek zorundadır. Sigorta ettiren aldığı borcu faizi ile birlikte tamamen ödemediği takdirde, borç senedi iptal edilerek rehin alınan poliçe iade edilmelidir.

Hazım Tümtürk
İsviçre Sigorta Genel Müdür Yardımcısı

KAZANILAN RİSK BİRİM PAYI

Bilindiği üzere sigortacılığın temel prensibi çok sayıda risk doğuran benzer olayları birarada toplayabilmektir. Benzer olaylar çoğaldığı oranda bunlara isabet edecek tehlike olasılıkları oransal olarak teorik değerlerin etrafında olacaktır, diğer bir ifade ile çok adetler kanunu gereği ana kütle için öngörülen oranlara yaklaşılabilecektir. Ancak sadece çok adetler kanunu ile konunun tamamlanmış olacağı fikri doğru değildir. Teknik olarak aktüeryal hesapların yapılması ve ülkenin sosyo-ekonomik yapısına paralel sürekli izleme-geliştirme yöntemlerinin uygulamada tutulması gerekmektedir.

İzleme yöntemlerinin başında portföyün teknik karlılık analizinin makro açıdan tahlili gerekmektedir. Bu yöntemlerden ilk aşamada en önemli olanı Hasar/Prim oranı, Hasar Frekansı, Hasar Şiddeti ve Teknik Kar/Zarar analizidir.

Hasar/Prim oranı ve Hasar Frekansı için kazanılan prim ve kazanılan poliçe adedinin, kazanılan prim ve kazanılan poliçe adedi hesabı için ise öncelikle kazanılan risk biriminin hesaplanması gerekmektedir.

Kazanılan Risk Birim Payı

Sigorta şirketlerinin kabul ettikleri ve dolayısıyla üzerinde taşıdıkları rizikolara karşılık, düzenledikleri poliçeler için tahakkuk ettirdikleri istihsal poliçe süresi itibariyle geçerlidir. Aynı şekilde vuku bulacak hasarlar için sorumluluklarında tanzim edilen poliçe süresi itibariyle geçerlidir. Bu nedenle hangi tarih itibariyle hesaplamalar yapılıyor ise o tarih itibariyle kazanılan risk biriminin hesaplanması gerekecektir. Yıllık tanzim edilen poliçelerde bu hesaplamaların 1/365 (1/sözleşme süresi) yöntemi ile bilgisayar programları ile hesaplanması esastır. Ancak, bu yöntemde çok yakın 1/24 sistemi de aylık verilerden oluşan teknik çalışmalarda kullanılabilir.

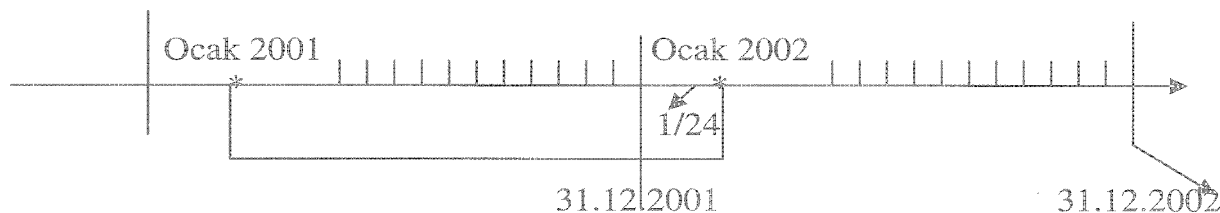
Buna ilave olarak özellikle pazardaki diğer şirketlerin verileri üçer aylık bilinebildiği için 1/8 yöntemi de kullanılabilir.

1/24 sistemi

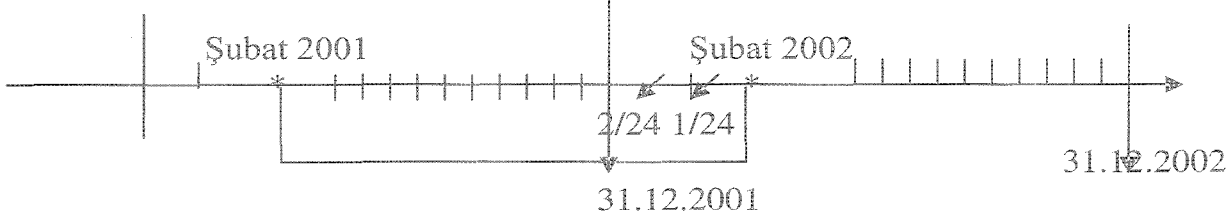
Poliçelerin bazıları ay başında bazıları ay ortası etrafında ve bazıları ise ay sonunda tanzim edilmektedir. Ortalama olarak ay ortasında tanzim edildiği varsayılacak olur ise bir ay iki eşit parçaya ve dolayısı ile bir yıl 24 eşit parçaya bölünmüş olacaktır.

Hesap dönemi : 1 Ocak 2002- 31 Aralık 2002

Hesaplanması istenilen : 31 Aralık 2002 tarihi itibariyle kazanılan risk birimi.

15 Ocak 2001 tarihinde tanzim edilen poliçe 15 Ocak 2002 tarihine kadar yürürlükte kalacaktır. 31.12.2001 tarihi itibariyle bu poliçeden 23/24 parça hak edilmiş olacak ve 1/24 parça 2002 yılında hak edilecektir. Bu poliçeden 31.12.2002 tarihi itibariyle ise 1/24 parça hak edilmiş olacaktır.

15 Şubat 2001 tarihinde tanzim edilen poliçe 15 Şubat 2002 tarihine kadar yürürlükte kalacaktır. 31.12.2001 tarihi itibariyle bu poliçeden 21/24 parça hak edilmiş olacak ve 3/24 parça 2002 yılında hak edilecektir. Bu poliçeden 31.12.2002 tarihi itibariyle ise Ocak 2002 için 2/24 parça ve Şubat 2002 için ise 1/24 parça olmak üzere toplam 3/24 parça hak edilmiş olacaktır.

Bu şekilde bir önceki yıl tanzim edilen poliçelerden, cari yılda kazanılan hisseler hesaplanmış olacaktır.

Cari yılda tanzim edilen poliçelerden de cari yılda kazanılan hisseler bulunmaktadır. Şöyleki;

Ocak 2002'de tanzim edilen poliçeler prensip olarak Ocak 2003'e kadar yürürlükte kalacaktır. Hesap kapama tarihi 31.12.2002 itibariyle 23/24 parça hak edilmiştir. Bu nedenle 1/24 hisse kazanılmamıştır.

Şubat 2002'de tanzim edilen poliçeler prensip olarak Şubat 2003'e kadar yürürlükte olacaktır. Hesap kapama tarihi 31.12.2002 itibariyle 21/24 parça hak edilmiştir. Bu nedenle 3/24 hisse kazanılmamıştır.

Bu mantık çerçevesinde cari yılda (2002) tanzim edilen poliçelerden aylar itibariyle 31.12.2002 tarihi itibariyle, kazanılan ve bir önceki yıl(2001) tanzim edilen poliçelerden 2001 yılında kazanılmayan ancak 31.12.2002 tarihi itibariyle kazanılan hisseler şu şekilde olacaktır.

Aylar 2002	Kazanılan hisse Cari Yıl Poliçelerinden	Kazanılmayan hisse Bir önceki Yıl Poliçelerinden
Ocak	23/24	1/24
Şubat	21/24	3/24
Mart	19/24	5/24
Nisan	17/24	7/24
Mayıs	15/24	9/24
Haziran	13/24	11/24
Temmuz	11/24	13/24
Ağustos	9/24	15/24
Eylül	7/24	17/24
Ekim	5/24	19/24
Kasım	3/24	21/24
Aralık	1/24	23/24

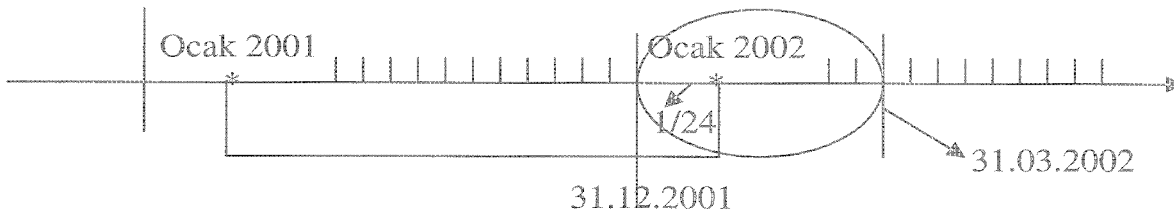
Bu mantık çerçevesinde Mart 2002 sonu itibariyle şu şekilde işlem yapılacaktır.

Kazanılan ve Kazanılmayan Risk birimi:

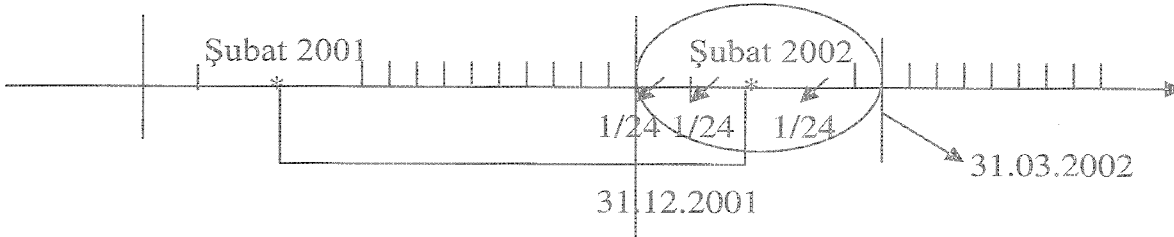
Ocak 2002’de tanzim edilen poliçeler prensip olarak Ocak 2003’e kadar yürürlükte kalacaktır. Hesap kapama tarihi 31.03.2002 itibariyle 5/24 parça hak edilmiş, 19/24 (24-5) parça hakedilmemiştir.

Şubat 2002’de tanzim edilen poliçelerin ise 3/24 parçası hakedilmiş, 21/24 (24-3) parçası hakedilmemiştir.

2001 yılında tanzim edilen poliçelerden, 31.12.2001 tarihi itibariyle hak edilmeyen devreden risk biriminin tamamı ise 01.01.2002 - 31.03.2002 dönemi için hak edilmemiştir. Bunun bir kısmı hak edilmiştir. Şöyleki;

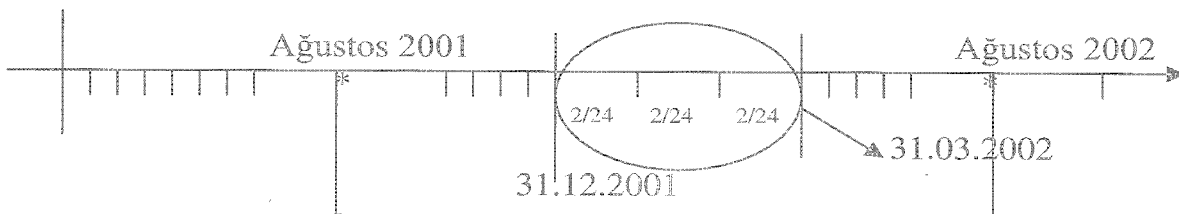
Ocak 2001’de tanzim edilen poliçeden 31.12.2001 tarihi itibariyle hak edilmeyen ve bu nedenle devreden 1/24 parça hissenin tamamı 01.01.2002 ve 31.03.2002 dönemine denk geldiği için 1/24 hissenin tamamı 31.03.2002 tarihi itibariyle hak edilmiştir.

Şubat 2001’de tanzim edilen poliçeden 31.12.2001 tarihi itibariyle hak edilmeyen ve bu nedenle devreden 3/24 parçanın (1 parça Ocak, 2 parça Şubat) tamamı 01.01.2002 ve 31.03.2002 dönemine denk geldiği için 3/24 hissenin tamamı 31.03.2002 tarihi itibariyle hak edilmiştir.

Yukarıdaki açıklama doğrultusunda Mart 2001 poliçesinin 5/24 hissesi 31.03.2002 tarihi itibariyle hakedilmiştir.

Nisan 2001 ve müteakip aylarda tanzim edilen poliçelerin ise aşağıdaki grafikte görüleceği üzere 6/24 hissesi 31.03.2002 tarihi itibariyle hak edilmiştir.

Örneğin, Ağustos 2001’de tanzim edilen poliçeden 31.12.2001 tarihi itibariyle hak edilmeyen ve bu nedenle devreden 9/24 parçanın sadece 6/24 parçası (2/24 parça Ocak 2002, 2/24 parça Şubat 2002, 2/24 parça Mart 2002 için) 01.01.2002 ve 31.03.2002 dönemine denk geldiği için 6/24 hisse 31.03.2002 tarihi itibariyle hak edilmiştir. 2002 yılına 2001 yılından devreden 9/24 parçadan kalan 3/24 parça ise 31.03.2002 tarihinden sonraki dönem için hak edilecektir.

Bu mantık çerçevesinde kazanılan hisse için aşağıdaki cetvel oluşturulmuştur.

TABLO 1 1/24 sistemi ile kazanılan hisse

Bir önceki yıldan gelen	Ocak sonu	Şubat sonu	Mart sonu	Nisan sonu	Mayıs sonu	Haziran sonu	Temmuz sonu	Ağustos sonu	Eylül sonu	Ekim sonu	Kasım sonu	Aralık sonu
Ocak	1/24	1/24	1/24	1/24	1/24	1/24	1/24	1/24	1/24	1/24	1/24	1/24
Şubat	2/24	3/24	3/24	3/24	3/24	3/24	3/24	3/24	3/24	3/24	3/24	3/24
Mart	2/24	4/24	5/24	5/24	5/24	5/24	5/24	5/24	5/24	5/24	5/24	5/24
Nisan	2/24	4/24	6/24	7/24	7/24	7/24	7/24	7/24	7/24	7/24	7/24	7/24
Mayıs	2/24	4/24	6/24	8/24	9/24	9/24	9/24	9/24	9/24	9/24	9/24	9/24
Haziran	2/24	4/24	6/24	8/24	10/24	11/24	11/24	11/24	11/24	11/24	11/24	11/24
Temmuz	2/24	4/24	6/24	8/24	10/24	12/24	13/24	13/24	13/24	13/24	13/24	13/24
Ağustos	2/24	4/24	6/24	8/24	10/24	12/24	14/24	15/24	15/24	15/24	15/24	15/24
Eylül	2/24	4/24	6/24	8/24	10/24	12/24	14/24	16/24	17/24	17/24	17/24	17/24
Ekim	2/24	4/24	6/24	8/24	10/24	12/24	14/24	16/24	18/24	19/24	19/24	19/24
Kasım	2/24	4/24	6/24	8/24	10/24	12/24	14/24	16/24	18/24	20/24	21/24	21/24
Aralık	2/24	4/24	6/24	8/24	10/24	12/24	14/24	16/24	18/24	20/24	22/24	23/24

Cari yıldan gelen	Ocak sonu	Şubat sonu	Mart sonu	Nisan sonu	Mayıs sonu	Haziran sonu	Temmuz sonu	Ağustos sonu	Eylül sonu	Ekim sonu	Kasım sonu	Aralık sonu
Ocak	1/24	3/24	5/24	7/24	9/24	11/24	13/24	15/24	17/24	19/24	21/24	23/24
Şubat	0	1/24	3/24	5/24	7/24	9/24	11/24	13/24	15/24	17/24	19/24	21/24
Mart	0	0	1/24	3/24	5/24	7/24	9/24	11/24	13/24	15/24	17/24	19/24
Nisan	0	0	0	1/24	3/24	5/24	7/24	9/24	11/24	13/24	15/24	17/24
Mayıs	0	0	0	0	1/24	3/24	5/24	7/24	9/24	11/24	13/24	15/24
Haziran	0	0	0	0	0	1/24	3/24	5/24	7/24	9/24	11/24	13/24
Temmuz	0	0	0	0	0	0	1/24	3/24	5/24	7/24	9/24	11/24
Ağustos	0	0	0	0	0	0	0	1/24	3/24	5/24	7/24	9/24
Eylül	0	0	0	0	0	0	0	0	1/24	3/24	5/24	7/24
Ekim	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1/24	3/24	5/24
Kasım	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1/24	3/24
Aralık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1/24

Hasar/ Prim Oranı :

Portföyün teknik kar veya zararının analiz edilmesinde Hasar/Prim oranına bakılması yarar sağlayacaktır. Hasar/Prim oranı ise uğranılan hasarın, kazanılan prime oranı ile hesaplanmaktadır.

$$\text{Hasar Prim Oranı} = \text{Uğranılan Hasar} / \text{Kazanılan Prim}$$

$$\text{Uğranılan Hasar} = \text{Ödenen Hasar} + \text{Muallak Hasar} - \text{Devreden Muallak Hasar}$$

Ödenen Hasar : Hesap yapılan iki tarih arasında ödenen hasar

Muallak Hasar : Hesap yapılan dönemin bitiş tarihi itibariyle muallak hasar

Devreden Muallak Hasar: Hesap yapılan dönemin başlangıç tarihinden bir gün öncesi itibariyle devreden muallak hasar

Kazanılan Prim Hesabı :

Teknik kar/zarar hesaplarında bilanço tarihi itibariyle tahakkuk eden prime karşılık, bilanço tarihi itibariyle yürürlükte bulunan poliçelerden bilanço tarihinden sonra vuku bulacak hasarlar için karşılık ayrılması gerekecektir. Bu karşılığa cari rizikolar ihtiyatı denilmektedir. Hesaplanan işbu cari rizikolar ihtiyatı kazanılmamış prim (unearned premium) olarak adlandırılmaktadır.

Teknik kar/zarar hesaplamalarının yapıldığı döneme denk gelen kazanılmış primin (earned premium) hesaplanması için hesaplamaların yapıldığı döneme bir önceki dönemden (12 aydan) sarkan kazanılmamış primin ilavesi de gerekir.

Kazanılmış prim = Hesaplamanın yapıldığı dönemin başlangıç ve bitiş tarihi arasında tanzim edilen poliçelerden bu döneme isabet eden prim payı + bu dönemde tanzim edilmeyen, bu dönem öncesinde tanzim edilen ancak bu dönemde bir gün dahi olsa yürürlükte kalmış poliçelerden, bu döneme isabet eden prim payı.

Tablo 1 yardımıyla aylar itibariyle hesaplanan kazanılan risk birim payları, ilgili aylara karşılık gelen aylık istihsal ile çarpılır ve toplamı kazanılan prim karşılığı olarak adlandırılır.

Bilindiği üzere Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliği yönetmelik madde 23 gereği kazanılan prim hesabı için %33,5 oranı kullanılmaktadır. (Tekne, Uçak ... branşları hariç) Bir sonraki dergide Hasar/Prim oranı yukarıda anlatılan 1/24 sistemi, 1/8 sistemi ve %33,5 sistemi ile hesaplanacak ve sonuçların birbirleri ile farklılıkları yorumlanacaktır.

Not: Tüm poliçelerin bir yıl yürürlükte kaldığı varsayılmıştır. Bir yıldan az süre ile yürürlükte kalan poliçelerin yürürlükte kalmadığı süreler toplamı 365'e bölünerek elde edilen rakam ayrıca çıkartılmalıdır. (Bir sonraki dergide örnek verilecektir.)

Hazırlayan: Belkıs Sema Erşen – Aktüer

YÜKÜMLÜLÜK KARŞILAMA YETERLİLİĞİ HESAPLAMASINA DAİR AÇIKLAMALAR

1. Giriş

1.1. 26/12/1994 tarihli “Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Çalışma Esasları Yönetmeliği”nin 30.maddesine göre Türkiye’deki sigorta şirketlerinin bulundurması gereken asgari özkaynak miktarının (YKY) hesaplama yöntemi belirlenmiştir.

1.2. Aynı yönetmeliğin 32. maddesine göre şirketler YKY cetvelini altı aylık dönem sonları itibarıyla düzenlerler. T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı’nın 18/2/2002 tarihli 11359 sayılı yazısı ile cetvelin hazırlama dönemleri üç aya indirilmiştir. Buna göre sigorta ve reasürans şirketleri YKY cetvelini 2002 yılından itibaren her sene 31 Mart, 30 Haziran, 30 Eylül ve 31 Aralık günleri itibarıyla hazırlarlar.

1.3. Ayrıca 28/2/2002 tarihli “Emeklilik Şirketleri Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik”in 25. maddesi Emeklilik Branşındaki sözleşmeler için bulundurulması gereken özkaynağı belirlemiştir.

2. Yükümlülük Karşılama Yeterliliği hesabı detayları ve açıklamalar

2.1. Hayat dışı branşlar için hesaplama:

2.1.1. Bu bölümdeki hesaplamalara Sağlık ve Ferdi Kaza branşlarındaki tüm poliçeler dahildir.

2.1.2. Prim esasına göre ve hasar hesabına göre iki ayrı hesaplama yapılır.

2.1.3. Prim esasına göre tutar:

Son bir yıl içinde yazılan primlerden (vergi ve harçlar hariç) fesih ve iptaller düşüldükten sonra kalan tutarın

3.6 trilyon TL’ye kadar olan kısmın %18’i

Kalan kısmın %16’sının

toplamı hesaplanır.

Bu toplamın son bir yıllık süre içinde şirket üstünde kalan hasar tutarının brüt hasara (asgari %50 olmak üzere) oranı ile çarpılmasıyla prim esasına göre tutar bulunur. (HDY1)

Açıklamalar:

“Son bir yıl içerisinde yazılan primler” akdolunan poliçelerin tahakkuk eden primlerinden oluşur. Söz konusu poliçelerin iptal ve fesih olanları hesaba katılmamalıdır.

Şirket üstünde kalan hasar tutarının ne olduğu yoruma açıktır. Son bir yıl içerisinde oluşan hasarların kullanılması yani, 2.1.4. numaralı paragraftaki tanım ile tutarlı olacaktır.

2.1.4. Hasar esasına göre tutar:

Son bir yıllık sürede ödenen brüt hasarlara muallak hasarlar eklenerek rücu yoluyla tahsil edilen hasar tazminatları ile bir yıl önce ayrılan muallak hasar karşılıkları düşüldükten sonra tespit edilecek miktarın

2.7 trilyon TL'ye kadar kısmın %26'sı

Kalan kısmın %23'ünün toplamı hesaplanır.

Bu toplamın son bir yıllık sürede şirket nezdindeki hasar tutarının brüt hasar tutarına (asgari %50 olmak üzere) oranı ile çarpılmasıyla hasar esasına göre tutar bulunur. (HDY2)

Açıklamalar:

T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'nın 27/8/2001 tarihli 68911 sayılı yazısı ile yukarıdaki maddelerde belirtilen miktarlar güncellenmiştir.

2.1.5. Yukarıdaki PE ve HE değerlerinden büyük olanı hayat dışı branşlar için YKY değerini (HDY) verir.

2.2. Hayat branşı için hesaplama

2.2.1. Yükümlülüğe ilişkin ve riske ilişkin iki ayrı hesaplama yapılır.

2.2.2. Yükümlülüğe ilişkin sonuç:

Hayat matematik karşılığı ile yıllık hayat sigortaları için ayrılan cari riskler karşılığının toplamının %4'ü aşağıdaki oran ile çarpılır.

Oran: Son bir yıllık süre için ayrılan net (reasürans payı hariç) matematik karşılığı ile son bir sürede düzenlenen bir yıllık hayat sigortaları için ayrılan net (reasürans payı hariç) cari riskler karşılığının toplamının brüt (reasürans devirlerinden önceki) matematik karşılıkları ile bir yıllık hayat sigortaları için yeralan brüt (reasürans devirlerinden önceki) cari riskler karşılığının toplamına (asgari %85 olmak üzere) oranı.

Açıklamalar:

Yürürlükte, tenzil ve son altı ayda iptal olan poliçelere ait matematik karşılıklar (T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'nın 3/6/1999 tarihli ve 39841 sayılı yazısı) hesaba katılır. Matematik karşılıklar Hayat Sigortaları Yönetmeliği'nin 23. Maddesinde belirlenmiş ilkelere göre ayrılır.

Bazı kar paylı sigortalarda, kar payı yılın sonunda dağıtmakta, sene içerisinde ise günümüz getiri oranlarına göre çok daha düşük faiz oranı ile artırılan Aktüeryal Matematik Karşılıklar sigorta şirketinin yükümlülüğünü teşkil etmektedir. Hesaplamalarının şirketin gerçek finansal durumunu yansıtması amacıyla “dağıtılmamış kar payı” için şirketin yatırımlarının getirisi göz önünde bulundurularak matematik karşılıklara eklemeye yapılmalıdır. Böylece senenin farklı zamanlarında yapılan YKY hesaplaması birbiriyle kıyaslanabilir nitelikte olup, gerçeği yansıtacaktır.

Cari rizikolar karşılıkları ise Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Çalışma Esasları Yönetmeliğinin 23. maddesi ve Hayat Sigortaları Yönetmeliğinin 22. maddesinde belirtildiği gibi hesaplanır. Bu iki yönetmelikte bu konuda bazı farklılıklar olmakla birlikte genel prensipleri belirlerler. Sektördeki bir uygulama, ilkinin hayat dışı branşlar, diğerinin ise hayat branşı için kullanılması yönündedir.

Yabancı paraya endeksli yükümlülükler şirketin tazminat ödeme halinde Türk Lirasına çevirmek için kullandığı kur üzerinden Türk Lirasına çevrilir.

Yukarıdaki oran şirketlere gönderilen hesaplama tablolarında “son bir yıllık süre içerisinde yazılan prim nedeniyle ayrılan matematik karşılıklar ...” olarak yorumlanmıştır.

2.2.3. Riske ilişkin sonuç

Ölüm halinde sigortalıya ödenecek meblağdan matematik karşılıklar ve cari rizikolar karşılığının düşülmesi suretiyle hesaplanan risk kapitalinden

Sigorta süresi azami üç yıla kadar olanların %0.1'i, Sigorta süresi üç yıldan fazla beş yıldan az olanların %0.15'i, Sigorta süresi beş yıldan fazla olanların %0.3'ünün

toplamı hesaplanır.

Bu toplamın son bir yıllık reasürans devirlerinden sonraki toplam risk kapitalinin reasürans devirlerinden önceki toplam risk kapitaline oranı (asgari %50) ile çarpılması ile sonuç hesaplanır.

Açıklamalar:

Yürürlükte ve tenzil olan tüm poliçelere ait riskler hesaba katılır.

Sigorta süresi poliçenin başlangıçtan itibaren teminatının ve primlerinin belirlenmiş olduğu ve garanti edildiği süredir. Örneğin yıllık yenilenebilir vefat sigortalarında baştan belirlenmiş prim oranları ile yenileme garantisi verilmişse, sigorta süresi yenileme garantisinin geçerli olduğu tüm süredir.

Üç yıllık poliçeler birinci kategoriye, beş yıllık poliçeler ise ikinci kategoriye dahildir. Ömür boyu süren (whole life) poliçeler ise üçüncü kategoriye dahil edilmesi uygun olur.

Yabancı paraya endeksli riskler şirketin tazminat ödeme halinde Türk Lirasına çevirmek için kullandığı kur üzerinden Türk Lirasına çevrilir.

2.2.4. Yükümlülüğe ve riske ilişkin sonuçların toplamı hayat branşına ait yükümlülük karşılama yeterliliği değerini verir (HY).

2.3. Şirket için genel toplam

2.3.1. Her iki branşta faaliyet gösteren şirketler için yükümlülük karşılama yeterliliği HDY ile HY'nin toplamıdır.

2.3.2. Hayat dışı (sağlık ve ferdi kaza dahil) branşlar ve birikimli hayat sigortaları dışındaki hayat sigortalarına ilişkin prim alacakları bu sigortalarda son bir yıllık sürede yazılan prim tutarının %30'undan fazla ise, fazla tutarın %50'si YKY'ye eklenir.

Açıklamalar:

Prim alacakları tahakkuk etmiş fakat halen tahsil edilmemiş primlerin toplamıdır.

2.3.3. YKY ile ilgili uygulamada 28. ve 29. maddelere aykırı olarak edinilen varlıklar özkaynaklardan düşülür.

2.3.4. Özkaynak; ödenmiş sermaye, yedek akçeler, yeniden değerlendirme fonu ve dağıtılmamış kar toplamından zararın düşülmesi sonucunda bulunan meblağı ifade eder.

2.3.5. Madde 28'in içeriği – Sermaye azaltıcı işlem yasağı

Bu madde sigorta şirketinin sermayesine iştirak eden şirketlerin hisse senetlerine yatırım yapmayı kısıtlamaktadır.

2.3.6. Madde 29 – Kaynak kullanım oranları

Bu madde şirketlerin kaynaklarının ikraz ve menkul kıymetler yatırımları ile ilgili kısıtlamaları içerir.

2.4. Emeklilik branşı için hesaplama

2.4.1. 28/2/2002 tarihli "Emeklilik Şirketleri Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik"nin 25. maddesine göre katılımcılara ait bireysel emeklilik hesaplarındaki birikimlerin asgari binde beşi oranında sermaye ayrılır.

2.4.2. Yukarıda hesaplanan değer "Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu"nun 8. maddesinde belirlenmiş asgari sermaye tutarının iki katı ile sınırlı tutulmuştur.

2.4.3. Diğer branşlarda faaliyet gösteren emeklilik şirketleri için yukarıdaki bölümlerde hesaplanan YKY, bu değere eklenir.

2.4.4. Emeklilik şirketleri sigorta şirketlerinden farklı olarak YKY hesaplamalarını altı ayda bir yaparlar.

3. Avrupa Birliği uygulamaları ile farklılıklar

3.1. Türkiye'deki YKY uygulaması Avrupa Birliği'ndeki uygulamanın benzeri olup, bazı farklılıklar da mevcuttur. Bunların önemlileri aşağıda verilmiştir.

3.2. Yukarıda madde 2.2.2'de matematik karşılıkların %4'ünün hesaplandığı belirtilmektedir. AB ülkeleri için farklı olarak, söz konusu yüzde ürünün verilen garantiler ile ilgili özelliklerine göre değişmektedir. Şöyle ki:

Yatırım riski şirketin üzerinde ise oran %4 olur. Şirket üzerinde yatırım riski yoksa, yani yatırım riski poliçe sahibi üzerinde ise fakat masraf kesintilerinin seviyesinin bir üst sınırı mevcutsa, aynı oran %1 olur. Bunların dışındaki durumlarda ise oran %0 olur. (yani şirketin

üzerinde yatırım riski olmamakla birlikte, masraf kesintilerini de değiştirebildiği ürünler) Buna göre şirketin sigorta ettirene verdiği garantilere göre matematik karşılıklarının yükümlülükleri karşılabilmek olasılığı göz önünde bulundurulmaktadır.

3.3. AB kurallarına göre asgari yükümlülük karşılama yeterliliği seviyesi vardır. Bu seviye, tanzim edilen poliçelerden bağımsız olarak belirlenen sabit bir miktardır.

3.4. Madde 2.1.3 ve 2.1.4'deki gibi belirtilen miktarlar Euro olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla bu miktarların değer kaybetmesi söz konusu olmamaktadır. 2.1.3. ve 2.1.4 numaralı paragraflardaki Türk Lirası miktarlarının değer kaybetmesi ortalama yüzdeyi yükseltmektedir. Bu en fazla küçük şirketleri etkileyecektir. Bu miktarların sık sık güncellenmesi veya enflasyona (örneğin TÜFE'ye) endeksli bir miktar olmasını önermekteyiz.

3.5. AB'deki uygulamaya göre, hayat sigortaları kapsamına, uzun süreli sağlık sigortaları da katılmaktadır. Böylece farklı olarak hayat sigortalarına ait hesaplamaya uzun süreli sigortalar, hayat dışı sigortalara ise kısa süreli (bir yıllık) sigortalar katılmış olmaktadır.

3.6. 2.2.2'de geçen oranın hesaplanmasında "son bir yıllık sürede ayrılan matematik karşılıklar"ın yerine, AB'deki uygulamaya göre "bir önceki finansal yılın sonundaki net karşılıklar ile brüt karşılıklar"ın oranı hesaplanmaktadır.

3.7. AB uygulamasında, oluşmuş ancak sigortacıya bildirilmemiş hasarların (IBNR) bilinen istatistik yöntemlerle karşılıkları ek olarak hesaplanmakta ve muallak karşılık hesaplarına eklenmektedir. Bizdeki uygulamasında ise IBNR'nin ayrılmasına izin veren herhangi bir yönetmelik yoktur. Bu yüzden şirketler bu karşılığı ayırmamaktadır. Özellikle sorumluluk sigortaları gibi uzun süre sonra ortaya çıkabilecek tazminat ödemeleri için gerekli bir karşılıktır.

4. Ek yorumlar

4.1. Türkiye’de kullanılan YKY hesabı Avrupa’da kullanılan hesaba çok yakın olmakla birlikte şirketin ilerideki yükümlülüklerini karşılayabilmesi için sermayesinden ek varlık ayırmasını sağlamıştır. Bu uygulama sigorta şirketlerinin güvenliklerine ek katkı sağlamaktadır.

4.2. Ancak hesaplama bilançodaki bir anlık değerler üzerinden hesaplanmaktadır. Bu nedenle şirketin ileride karşılaşılabileceği finansal durumları göz erdi etmektedir. Bu finansal zorluklara örnek olarak şu durumlar gösterilebilir: tazminatların tecrübesinin değişken olduğu sigortalarda çok yüksek tazminatların olduğu durumlar; ekonomik koşulların kötüleştiği zamanlarda varlıkların değerinin ani düşüşü ve şirketin bu varlıkları satmak zorunda kalması vs.

Yükümlülük Karşılama Yeterliliği Örnek Hesaplama aşağıdaki tablodadır:

Hazırlayan: Zeka Birman BBA MSc,-Aktüer

AKTÜER

		Milyon TL
I- HAYAT DIŞI DALLAR YÜKÜMLÜLÜK KARŞILAMA YETERLİLİĞİ (HDY)		
A	Son Bir Yılda Yazılan Primlerden (Vergi ve Harçlar Hariç) Fesih ve iptaller Düşüldükten Sonra Kalan Tutar:	7.550.000
B	Son Bir Yılda Ortaya Çıkan Hasar ve Tazminat Tutarı (Son bir yılda ödenen tazminat ve hasar tutarı ile muallak hasar tutarının toplamından devreden muallak hasar ve rücu yoluyla tahsil edilen hasar ve tazminatların düşülmesinden sonra kalan tutar):	4.500.000
C	Son Bir Yılda Ortaya Çıkan Hasar ve Tazminat Tutarından Reasürör Payı Düşüldükten sonra Şirket üstünde Kalan Tutar :	3.000.000
Prim esasına göre (HDY1)		
P	A<3,600,000 ise P = (A*0.18)	
	A>3,600,000 ise P = (3,600,000*0.18)+((A-3,600,000)*0.16)	1.280.000
HDY1	C/B < 0.5 ise P*0.5 C/B > 0.5 ise P*(C/B)	853.333
Hasar esasına göre (HDY2)		
H	B<2,700,000 ise H = (B*0.26)	
	B>2,700,000 ise H = (2,700,000*0.26)+((A-2,700,000)*0.23)	1.116.000
HDY2	C/B < 0.5 ise H*0.5 C/B > 0.5 ise H*(C/B)	744.000
HDY	Hayat Dışı Dallar Yükümlülük KarŐilama Yeterliliği (HDY1 ve HDY2'nin büyüğü)	853.333
II - HAYAT DALI YÜKÜMLÜLÜK KARŞILAMA YETERLİLİĞİ (HY)		
M	Ayrılan Toplam Matematik Karşılıklar ile Bir Yıl ve Daha Kısa Süreli Hayat Cari Riskler Karşılığı Toplamı	570.000.000
Mt	Son Bir Yıllık Süre içinde Yazılan Prim Nedeniyle Ayrılan Matematik Karşılıklar ile Bir Yıl Daha Kısa Süreli Hayat Sigortaları için Son Bir Yıllık Süre içinde Yazılan Prim Nedeniyle Ayrılmaması Gereken Cari Riskler Karşılığı Toplamı	80.000.000
Ms	Mt tutarında Reasürörler Payı Düşüldükten Sonra Kalan Miktar :	79.000.000
R1	Sigorta Süresi Azami Üç Yıla Kadar Olan (Üç Yıl Dahil) Sigortalarda ölüm Halinde Sigortalıya ödenecek Tutardan Matematik Karşılıkların Düşülmesinden Sonra Kalan Tutar	450.000.000
R2	Sigorta Süresi Üç Yıldan Fazla Beş Yıldan Az olan (Beş Yıl Dahil) Sigortalarda ölüm Halinde Sigortalıya ödenecek Tutardan Matematik Karşılıkların Düşülmesinden Sonra Kalan Tutar	70.000.000
R3	Sigorta Süresi Beş Yıldan Fazla Olan Sigortalarda ölüm Halinde Sigortalıya ödenecek Tutardan Matematik Karşılıkların Düşülmesinden Sonra Kalan Tutar	5.080.000.000
Rt	Son Bir Yıllık Süre içinde Yazılan Prim Nedeniyle ölüm Halinde Sigortalıya ödenecek Tutardan Bunlar için Ayrılan Matematik Karşılıklar ile Bir Yıl ve Daha Kısa Süreli Hayat Sigortalarında Son Bir Yıllık Süre içinde Yazılan Prim Nedeniyle Ayrılmaması Gereken Cari Riskler Karşılığı Düşüldükten Sonra Kalan Tutar :	5.530.000.000
Rs	Rt tutarından Reasürörler Payı Düşüldükten Sonra Kalan Miktar	4.300.000.000
HY1	Ms/Mt<0.85 ise M*0.04*0.85 Ms/Mt>0.85 ise M*0.04*(Ms/Mt)	22.515.000
HY2	Rs/Rt<0.5 ise ((R1*0,001) + (R2*0,00150) + (R3*0,003))*0.5 Rs/Rt>0.5 ise ((R1*0,001) + (R2*0,0015)+(R3*0,003))*(Rs/Rt)	12.281.826
HY	HY1+HY2	34.796.826
Y	Yükümlülük karŐilama yeterliliği Y = HDY + HY	35.650.160
III - DIĞER EKLEMELER		
PA	Birikimli Hayat Sigortaları Dışındaki Tüm Sigortalarda Yıl Sonu itibariyle Oluşan Prim Alacağı	2.800.000
P	Birikimli Hayat Sigortaları Dışındaki Tüm Sigortalarda Yazılan Primin % 30'u :	2.200.000
Eklemelerden sonra YKY:		
YE	PA<P ise Y PA>P ise Y+((PA-P)*0.5)	35.950.160
IV - SONUÇ		
Ö	Ödenmiş Sermaye, Yedek Akçeler, Yeniden Değerleme Fonu, Dağıtılmamış Kar ile Kazanılmamış Deprem Primine Tekabül Eden Kısım Hariç Deprem Hasar Karşılığı	50.050.000
ÖD	Hesabında Bulunan Tutarın Toplamından Zararın Düşülmesi Sonucunda Bulunan Miktar:	150.000
ÖE	Yönetmeliğin 28. ve 29. Maddelerine Aykırı Olan Varlık Tutarı :	49.900.000
SONUÇ ÖE-YE		13.949.840

CITY ÜNİVERSİTESİ'NDE AKTÜERYA EĞİTİMİ

City Üniversitesi ilk olarak 1894 yılında Northampton Enstitüsü olarak Islington'da yerel halkın eğitim düzeyini artırmak amacıyla sadece gece eğitimi veren bir kurum olarak kuruldu. 1966 yılında ise üniversite oldu.

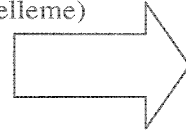
Üniversitenin bugün 122 ülkeden yaklaşık 9,000 öğrencisi olup bunların %50'si yüksek lisans öğrencisidir.

City, aktüerya konusunda eğitim vermeye 1974 yılında başlamış olup, ülkede bu programı başlatan ilk üniversite olmuştur. İlk program lisans programı olarak tasarlanmış ve sigorta şirketleri ile aktüerler tarafından desteklenmiş olup, bugün bile bu destek dolaylı olarak devam etmektedir. Programın başarılı sonuç vermesi sonucu Aktüerler Enstitüsü diye adlandırabileceğimiz Institute and Faculty of Actuaries'in desteğiyle üniversite 1985 yılından itibaren 1 yıllık full-time "Lisans Üstü Diploma Derecesi" vermeye başlamıştır. "Lisans Üstü Diploma Derecesi" (Pg Dip) Türkiye'de tam karşılığı olmayan ancak lisans derecesi tamamlandıktan sonra yapılan bir çalışmadır ve genellikle 9 ay sürmektedir. Bu derece daha sonra tez verilerek MSc (Master of Science) derecesine çevrilebilmektedir.

İngiltere'de aktüer olabilmek için Institute and Faculty of Actuaries'in yılda iki kez düzenlediği sınavlardan 100, 200, 300 kodlu olanlarının hepsini ve 400 kodlu olanlardan birini başarıyla tamamlamak gerekiyor. Sınav konuları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

DERSLER

- 101 Statistical Modelling (İstatistik)
102 Financial Mathematics (Finansal Matematik)
103 Stochastic Modelling (Stokastik Modelleme)
104 Survival Models (Yaşam Modelleri)

Diploma in
Actuarial Science

Institute
of
Actuaries

105 Actuarial Mathematics - Life Insurance

(Aktüerya Matematiği- Hayat)

106 Actuarial Mathematics - Non-Life Insurance

(Aktüerya Matematiği- Hayat Dışı)

107 Economics (Ekonomi)

108 Finance And Financial Reporting (Finans ve Finansal Raporlama)

109 Financial Economics (Finansal Ekonomi)

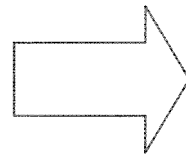
201 Communications

301 Investment and Asset Management

302 Life Insurance

303 General Insurance

304 Pension and Other Benefits

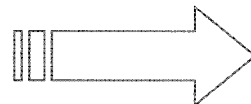
Institute of
Actuaries

401 UK Fellowship Investment

402 UK Fellowship Life Insurance

403 UK Fellowship General Insurance

404 UK Fellowship Pensions

Institute of
Actuaries

City'deki Aktüerya ile ilgili "Aktüerya Bilimi" (Actuarial Science) ve "Aktüeryal Yönetim" (Actuarial Management) olmak üzere iki adet Diploma programı bulunmaktadır. Actuarial Science Diploma programı yukarıda sözü edilen 100 kodlu derslerin tamamını kapsamakta olup, okulun düzenlemiş olduğu sınavların hepsi Institute and Faculty of Actuaries'in düzenlemiş olduğu sınavlarla eşdeğer kabul edilmektedir. Bir diğer anlamda eğer bu programdaki 100 kodlu derslerden başarılı olunursa aynı zamanda Institute and Faculty of Actuaries'in 100 kodlu derslerinden muafiyet alınabilir. Actuarial Management Diploma programı ise 300 kodlu dersleri kapsamakta olup, Institute and Faculty of Actuaries sınavlarından sadece iki tanesi için muafiyet imkanı bulunmaktadır.

Program hakkında daha detaylı bilgi {HYPERLINK <http://www.business.city.ac.uk/facact>} adresinden temin edilebilir.

Hazırlayan: Burak SAYIN